

2006-12-11

Dnr 1452/10/2006

Södertörns högskola
Arbetsgruppen hållbar utveckling

Hållbar utveckling (HU), definitioner och mål

1 Bakgrund

Rektor inrättade den 17 november 2005 en Arbetsgrupp för hållbar utveckling med uppdrag att föreslå mål för Hållbar utveckling (HU) samt åtgärder för att HU ska bli en integrerad del i högskolans verksamhet.

Vidare beslutade riksdagen den 15 december 2005 om följande tillägg i Högskolelagen (1992:1434) 1 kap. 5§ *Högskolorna skall i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa*. Lagändringen trädde i kraft 1 februari 2006.

Arbetsgruppen har i enlighet med uppdraget tagit fram förslag till mål som fastställts av rektor 30 november 2006.

2 Definitioner

Hållbar utveckling är ett komplext begrepp. Det är svårt att hitta en enkel och entydig definition på begreppet Hållbar utveckling. Det kan ses som en process för att nå målet ett hållbart samhälle dvs. *”en utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”* (Brundtlandkommissionens definition). En sådan utveckling syftar till att säkra god miljö och hälsa, ekonomisk och social välfärd och rättvisa för nu levande och kommande generationer. Det är ett samhälle som genomsyras av demokratiska värderingar, ett samhälle som kan ge varje människa ett värdigt liv. Rättvisan skall både vara internationell och gälla kommande generationer - så att alla har samma chans.

En grund för att uppnå ett hållbart samhälle är att erövra/erhålla kunskaper om vilka processer och förhållanden som kan förmodas leda till en hållbar utveckling samt vilka som kan förmodas vara icke hållbara. Utifrån denna kunskapsgrund blir det möjligt att agera på ett sådant sätt att inte framtida välfärd hotas. Flera olika sorters kunskaper är nödvändiga. *Dels* måste alternativ till icke hållbara produktionsätt, transporter, resursförbrukning och liknande utvecklas *dels* måste den allmänna medvetenheten fokuseras, där var och en som individ och medborgare har ett ansvar för att uppnå den personliga kunskapsgrund som medger reflektion och övervägda personliga förhållningssätt. Universitet och högskolor har ett stort ansvar att bidra till båda dessa former av kunskapsutveckling.

Förhållandet mellan den hållbara utvecklingens tre dimensioner –

den sociala, den ekonomiska och den miljömässiga - kan illustreras på följande sätt: Eftersom vi är beroende av naturen och dess kretslopp både för deras livsuppehållande förmåga och som resursbas, måste vi se till att ekosystemets funktioner inte utarmas. Annars kan hälsa och ekonomisk utveckling inte upprätthållas för dagens generation och för kommande generationer. Den miljömässiga dimensionen kan därmed sägas utgöra en yttre ram. Många ser den sociala dimensionen som målet för hållbar utveckling – alla människor skall kunna få sina grundläggande behov tillgodosedda utan att äventyra ekosystemens

livsuppehållande förmåga. Det handlar då om varje människas rätt till ett värdigt liv. Den ekonomiska dimensionen kan i dessa termer ses som ett medel för att målet ska uppnås inom ramen för en miljömässigt och socialt hållbar utveckling. Strategier för hållbar utveckling måste beakta människans och ekonomins beroende av biosfären. Målet för hållbar utveckling måste därför vara att kunna tillfredställa våra behov utan att skada det livsuppehållande systemet.

Även om de tre dimensionerna av hållbar utveckling är principiellt lika viktiga, så kan fokus och ingång till det sammansatta begreppet, liksom balansen mellan dimensionerna variera beroende på sammanhang. Vare sig ingången är jämställdhet, hållbara produktions- och konsumtionsmönster eller annat som ryms inom någon av de tre dimensionerna så innebär perspektivet hållbar utveckling att dimensionerna ska förstås och hanteras i ett integrerat sammanhang. Genom betoningen av ett helhetsperspektiv kan begreppet hållbar utveckling få en konkret innebörd i olika sociala och kulturella sammanhang.

Hållbar utveckling i Sverige och andra länder kan bara uppnås inom ramen för ett samarbete som samtidigt är globalt, nationellt, regionalt och lokalt.

Det handlar om ansvar för såväl nuvarande som för framtida generationer, för våra egna och andras barn och barnbarn. Det är ett ansvar för alla branscher, för alla sektorer, för var och en av oss som enskilda individer. *Vi som samhällsföreträdare och ansvariga för högre utbildning och forskning har ett specifikt och viktigt ansvar att se till att vi skapar förutsättningar för hållbar utveckling i alla utbildningar. Utbildning är det mest effektiva medel som samhället äger för att möta dagens och morgondagens utmaningar.* Utbildning är en avgörande faktor för att nå hållbar utveckling. För att kunna erbjuda en utbildning för hållbar utveckling krävs en helhetssyn, vilket i sin tur kräver tvärvetenskapliga angreppssätt och samverkan över disciplingränserna som ett komplement till specialiserad och ämnesspecifik undervisning. Det är viktigt att begreppets innebörd och värdegrund diskuteras och granskas kritiskt och kontinuerligt inom verksamheten. En utbildning för hållbar utveckling måste hållas levande och får inte stagnera.

3 Mål

Övergripande mål

De övergripande målen för arbetet är att *utveckla kunskaper och påverka attityder.*

Kunskaperna ska resultera i en gedigen bas, där reflektion och ökad förståelse lägger grunden för väl övervägda attityder, värderingar och beteenden. En kultur för hållbarhet måste skapas, där kunskapen om hållbara förhållningssätt kontinuerligt utvecklas. Utbildning för hållbar utveckling måste ge människor redskap att delta i demokratiska processer och samtal, och förutsättningar för att kritiskt granska olika alternativ och fatta egna beslut.

Kunskapsförmedlingen måste omfatta alla.

Lärande för hållbar utveckling måste ingå som en del i livslångt lärande.

Arbetet ska bedrivas i den anda som avspeglar sig i den profil som högskolan fastställt – Mångkulturell Mångvetenskaplig Medborgerlig bildning och i internationell anda.

Samarbete med andra lärosäten ska eftersträvas.

Mål

*Södertörns högskola ska vara föregångare i sitt arbete med hållbar utveckling i utbildning och forskning.

*Varje lärare/forskare vid Södertörns högskola ska känna till högskolelagens bestämmelser om Hållbar utveckling och ges förutsättningar att undervisa och forska i enlighet med lagens innebörd.

*Under sin studietid vid Södertörns högskola ska
 - varje student ska ha givits möjlighet att reflektera över innebörden i begreppet Hållbar utveckling och dess tre dimensioner - social, ekonomisk och miljömässig – samt erhållit insikter om betydelsen av att dessa kunskaper tillämpas i kommande yrkesutövning.
 - studenten ska skolats i kritisk reflektion och förmåga att binda samman insikter från olika kunskapsfält så att han/hon förstår sitt eget ansvar för utvecklingen i världen och ha tränats till aktiva samhällsmedborgare.

*Läroutbildningen (lu) har en extra viktig roll för att sprida kunskap om hållbar utveckling med tanke på den räckvidd som därmed kan uppnås - från förskola till högskola och folkbildning. Lu ska utveckla metoder för att undervisa om HU i skolan.

*Södertörns högskola ska sprida kunskaper och forskningsresultat om HU till det omgivande samhället.

*Undertecknande av Copernicuschartern

Södertörns högskola har den 30 november 2006 undertecknat den s.k. Copernicuschartern (www.copernicus-campus.org) som är en överenskommelse mellan europeiska universitet om att på olika sätt arbeta för hållbar utveckling (The European University Alliance for Sustainability). Överenskommelsen är en uppföljning av Magna Charta of European Universities Bologna 1988 m.fl. senare överenskommelser. Undertecknandet innebär tillgång till ett globalt nätverk.

Överenskommelsen (i översättning från engelska) innebär att högskolan ska följa 10 huvudprinciper:

1. Institutionellt åtagande

Högskolan ska visa ett verkligt engagemang för principer och tillämpningar av miljöskydd och hållbar utveckling inom högskolan.

2. Miljöetik

Högskolan ska främja uthålliga konsumtionsmönster och en miljövänlig livsstil hos forskare/lärare, studenter och allmänhet. Vidare ska högskolan främja program som utvecklar forskarnas/lärarnas förmåga att förmedla grunderna i miljöfrågor.

3. Utbildning av högskolans personal

Högskolan ska genomföra utbildningar för sina anställda och uppmuntra dem vad avser miljöfrågor så att de kan genomföra sitt arbete på ett miljömässigt ansvarsfullt sätt.

4. Program inom miljöutbildning

Högskolan ska integrera ett miljöperspektiv i all verksamhet och organisera utbildningsprogram inom miljöområdet med medverkande av såväl forskare/lärare som studenter. Alla bör få insikter om de globala utmaningarna vad avser miljö och utveckling oavsett sitt huvudsakliga ämnesområde.

5. Mångvetenskaplighet

Högskolan ska som en del av sin huvuduppgift uppmuntra till mångvetenskaplig och gränsöverskridande utbildning och forskning med samband till hållbar utveckling. Högskolan ska också sträva efter att överbrygga konkurrens mellan ämnesområden och institutioner.

6. Spridning av kunskap

Högskolan ska stödja initiativ för att kompensera brister inom tillgänglig litteratur för studenter, yrkesverksamma, beslutsfattare och allmänhet genom att framställa informativt

undervisningsmaterial, organisera offentliga föreläsningar och erbjuda vidareutbildningar. Högskolan ska även vara beredd att delta i miljörevisioner.

7. Nätverk

Högskolan ska främja mångvetenskapliga nätverk med miljöexperter på lokal, regional, nationell och internationell nivå med syftet att samarbeta i gemensamma miljöprojekt inom forskning och utbildning. För detta ändamål ska studenternas och lärarnas/forskarnas rörlighet uppmuntras.

8. Partnerskap

Högskolan ska ta initiativ till att etablera partnerskap med andra berörda sektorer i samhället för att utforma och implementera samordnade angreppssätt, miljöstrategier samt åtgärdsplaner för miljöarbetet.

9. Fortbildning

Högskolan ska organisera fortbildning inom miljöområdet som riktar sig till olika målgrupper: t.ex. näringslivet, den offentliga sektorn, organisationer, massmedia.

10. Överföring av modern teknologi

Högskolan ska bidra till utformningen av utbildningsprogram utformade för att sprida vetenskapliga och innovativa teknologier och ledarskapsmetoder.